

3.7.6. PRAWO BIOTA-SAVARTA

Rozważmy elementarną strugę wirową dowolnego kształtu (rys. 3.27). Obierzmy na niej element dl , a następnie dowolny punkt A w odległości r od elementu. Oznaczmy kąt zawarty między promieniem r i osią strugi wirowej przez θ .

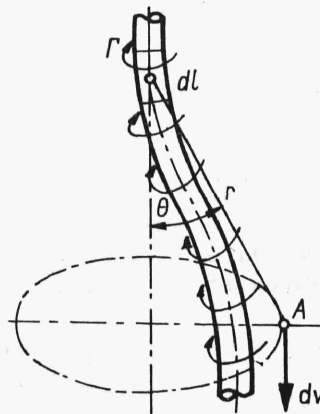
Przyrost prędkości wzbudzonej (indukowanej) przez element strugi wirowej dl w punkcie A wyznacza się ze wzoru

$$dv = \frac{\Gamma}{4\pi r^2} \sin \theta \, dl. \quad (3.36)$$

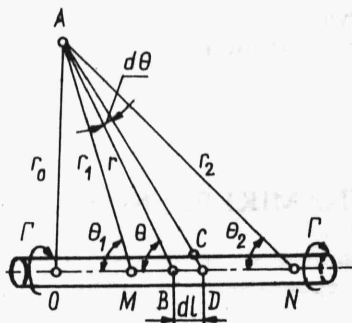
Wzór ten stanowi hydrodynamiczną analogię prawa Biota - Savarta, określającego oddziaływanie przewodnika elektrycznego. Przewodnikowi elektrycznemu odpowiada struga wirowa, natężeniu prądu - cyrkulacja, a indukowanemu przez prąd elektryczny polu magnetycznemu - pole prędkości.

Prędkość indukowana w punkcie A przez strugę wirową o długości l

$$v = \frac{\Gamma}{4\pi} \int_l \frac{\sin \theta \, dl}{r^2}. \quad (3.37)$$

Rys.3.27

Rys.3.28

Wyodrębnijmy na prostoliniowej strudze elementarnej MN i wyznaczmy wzbudzoną przez nią prędkość w punkcie A (rys. 3.28).

Zakładamy, że znane są kąty θ_1 i θ_2 zawarte między osią strugi wirowej i promieniami r_1 i r_2 , łączącymi odpowiednio punkty M i N z punktem A . Dany jest promień r_0 , stanowiący odległość punktu A od osi strugi wirowej.

Przyjmijmy wewnątrz odcinka MN element $BD = dl$, któremu odpowiada elementarny kąt $d\theta$. Oznaczmy odległość AB przez r , a kąt nachylenia do poziomu przez θ .

Z trójkąta ABC wyznaczmy

$$BC = r \, d\theta,$$

z trójkąta BCD

$$\sin \theta = \frac{BC}{BD} = \frac{r \, d\theta}{dl},$$

skąd

$$dl = \frac{r \, d\theta}{\sin \theta}.$$

Z trójkąta OAB obliczymy $r_o = \frac{r_o}{\sin \theta}$.

Podstawiając te wartości do wzoru (3.37) i całkując w granicach od θ_2 do θ_1 , otrzymamy prędkość indukowaną w punkcie A przez od-cinek strugi wirowej MN

$$v = \frac{\Gamma}{4 \pi r_o} \int_{\theta_2}^{\theta_1} \sin \theta \, d\theta = \frac{\Gamma}{4 \pi r_o} (\cos \theta_2 - \cos \theta_1) \quad (3.38)$$

Gdy linia wirowa jest nieograniczona $\theta_1 = \pi$; $\theta_2 = 0$, wzór (3.38) przyjmie postać

$$v = \frac{\Gamma}{2 \pi r_o} \quad (3.39)$$

Przepływ wzbudzony przez nieograniczoną linię wirową odbywa się po kołowych liniach prądu, leżących w płaszczyznach prostopadłych do osi strugi wirowej. Taki przepływ płaski rozpatrywaliśmy w rozdziale 3.6.4 i nazywaliśmy go płaskim wirem kołowym.

Prawo Biota i Savarta znajduje szerokie zastosowanie w teorii płatów samolotów i łopatek turbin.

4. PODSTAWOWE RÓWNANIA DYNAMIKI PŁYNÓW DOSKONAŁYCH

4.1. UWAGI OGÓLNE

Podstawowe równania dynamiki płynu doskonałego zostały opracowane przez L. Eulera (1755 r.). Dalszym ważnym krokiem w rozwoju